

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
13 Novembre st. v.
25 Novembre st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea in
Közép-utca nr. 395.

Nr. 46.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.; pe 1/4
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Și decă . . .

Și decă ramuri bat in geam
Și se cutremur' plopii,
E, ca in jalea care-o am,
Sé-mi pae că te-apropii;

Și decă stele bat in lac,
Adâncu-i luminându-l,
E, ca durerea sé mi-o 'mpac,
La tine-avându-mi gândul;

Și decă nouri deși se duc,
De ese 'n luciul luna,
E ca aminte sé-mi aduc
De tine 'n totdeuna.

M. Eminescu.

O poetă pe tron.

(Urmare.)

Doze poeme de tot originale, in care domină un
avânt psalmodic, sânt „Jehova” și „Fermecătorea” (Die
Hexe).

Jehova este un șir de tablouri poetice din viața
lui Ahasver, desemnate cu trăsuri generale, fără a se
cobori in detalieri. Poema se incepe pe un ton psal-
modic, in versuri libere :

Poporul aruncă verși ramuri,
Poporul haine așternea
In calea lui, ér eu rideam.
Ei l'au condus la judecată,
Ei l'au condus pe dél la cruce,
Și capu-i sângeră, de sânge fruntea-i inroșise,
Eu joc de densusul imi băteam.
Voi l'ați hătut cu biciul, cuvântând :
El este Dumneșeu!
Pe cruce voi l'ați restignit, qicënd :
El este Dumneșeu!
Arată-mi că ești Dumneșeu, ce tóte le-a zidit,
Așá eu il rugai.
Arată-mi că ești Dumneșeu, ce sórele conduce,
Așá eu il rugai.
Arată-mi că ești Dumneșeu, al cărui glas ca viforul re-
sună,
Ce mișcă arbori urieși, cum ar mișcă un fir de érbă :
Așá eu il rugai.

Din acestea și din alte versuri pline de espresiune,
ce mai urméză, ne vorbesce tótă ura și indérëtnicia lui

Ahasver; el trebuie sé trăiésză in etern, și vré sé trá-
iésză; el nu vré sé móră inainte de a fi găsit pe Dum-
neșeuul seu.

A doua óră il întâlnim pe malul Mărei-mórte; rit-
mul liber de aci inainte se schimbă in versuri albe, ne-
rimate (blanc-vers), de câte cincii picioére. Tabloul ce ne
zugrăvesce aci Carmen Sylva este unul dintre cele mai
răpitóre, incât iti vine sé cugeți, că e zugrăvit de Lord
Byron :

Giur impregiur erá deșert. Nici pom,
Nici tufá, nici un fir de érbá verde
Nu 'mpodobia pustiul fără umbrá.
Ér sórele din cer vérsând vápái
De raze infocate pe pámënt,
(Ca niște limbi de foc schinteiétóre),
In Marea-mórtá lin se cufundá.
Ca o ságétá 'n riu de plumb lichid.
O pasere p'aici de rátaesce,
Ea cade mórtá 'n valuri, doborítá
De-al undelor resufu veninos,
Și bate lung, neregulat, din aripi,
P'a mării față nemișcatá. Omul
Pétruns de jale-și plécá ochii 'n jos.

Mai pe urmá il întâlnim lângá Nil, conversând cu
statua lui Memnon, apoi il vedem, ca pe un adorator
al statuei, sub cerul infocat al Indiei; el se cobóră de
lângá statuá: tigrul scrișnitor de dinți, amenințându-l
cu mórte, il face a se depártá din acel loc. Se unesce
cu luptătorii mahometani, care plécá in resbel a se
luptá pentru Dumneșeu lor. In bătălie Ahasver se luptá
in rëndul celor dintéiu; cu tóte acestea rămáne invul-
nerabil. El cautá pe Dumneșeu in cântece, in amor ;
dar totdeuna insédar.

Cu chip frumos de qiuá o femee
I-a ris : „De ce voesci sé treci visând
Acésta viețá-atát de 'ncântátóre ?
De ce privirea și-i atát de rece,
Când totul árde sub a ta privire ?
„Eu caut pe Dumneșeu și nu-l găsece
In cântece”. — „Sé-l cauți deci in amor !
Ea dișe — in amor e Dumneșeu”.
Și lung privia la el, zimbind din ochi.
Érá óre chiar dënsa Dumneșeu ?
Pe sofa móle 'nconjurátá de hurii,
Cari netezindu-i përu 'ncononat,
Stau gata așteptând a ei porunci ?
Coróna frumuseșii strălucia
Pe frunte-i. Densusul o privia ardënd
De dor nestempërat. Jertfind mereu
Frumuseșea pentru alte frumuseși.
Cautá numai amor, dar nu găsiá
De cât o umbrá palidá d'amor.
Căci dorul lui erá fără de saș.
Menit sé ardá 'n veci nepotolit.

El prinde cu brațe de fer pe copilul seu, și vré
să-l sugrume :

Nu trebuie, nu voi ca să trăiească;
La ce să-mi porțe chipul încă odată
Prin lume, drept caricatură?

Muma tineră însă-l impedează. După aceste găsesce
aur nenumerat în interiorul unei peșteri suterane. Dă-
rîmându-se însă în urma unui cutremur de pământ bolta
peșterii, el este nevoit a săpă un secol întreg, ca să
desgrăpe acel ieseaur. Niște popore creștine aședându-se
în acele locuri, îl consideră drept eretic, și încep a-l
chinui și tortură. El însă esclamă :

Déc' ale vieții chinuri nesfârșite
N'au reușit a mă îndreptă spre Dumnezeu,
De sigur nici călăii nu vor reuși.

Scăpând de torturi, devine un mare descoperitor
pe seșul oceanului, un rege într'o lume străină; supu-
șii sei sînt fericiți; dușmanii îl silesc însă a-și depune
coroana. Apoi îl vedem éráși prin viscol de zăpadă pe
un câmp de ghiată; un tovarăș necredincios i scapă
vieța, se jertfesc pentru dînsul pe ocean în urma unui
naufragiu, sărind în apă de pe scândura ce eră pré
mică pentru a-i purtá pe amîndoi.

După acestea Ahasver trăesc în Florența ca pic-
tor. Védënd însă un tablou original pe care eră zugră-
vită imagina unei mume frumoșe cu copil în brațe și
neputënd a se innălță cu arta sa până la frumusețea
acelei opere, se descuragéză, svêrle cu cuțitul într'un
tablou isprăvit, plin de mánie sfărámă cu ciocanul o
statuă, apoi dispare.

Și acum după aceste triumfuri ale scepticismului,
urméză catastrofa finală, care ne impacă și ne mulțu-
mesce: în Arcadia idilică a unei văi situată la pólele
Alpilor, Ahasver dá cu ochii de fericirea amorului, de
fericirea unei tinere părechi: se convinge că în vieța
este Dumnezeu, și Dumnezeu este vieța, apoi după ce
a zărit pe Dumnezeu față în față, doresce să guste, cât
de dulce este mórtea :

Eu voi să trec, ca frunța cea de tómnă,
Mărire ție Jehova!
Și să m'ascund, cărunț sub flori mirositoare,
Că-al vieții vînt e greu și me dobórá.

Acésta repede schimbare internă, în fața unui
simplu tablou al naturei, ca și care Ahasver mai vè-
duse de sute de ori, nu ne arată óre destul de moti-
vat: că în contra îndérétniciei ironice, învêrtoșată în
luptele milenare ale scepticismului și ale indoelei, nu se
găsesce alt argument convingător, de cât timpul? Pri-
vită din acest punct de vedere, „Jehova“ este o poemă
mărétă și bine cugetată, scrisă într'un stil poetic de
rară lapidaritate; ea se póte considerá ca un estras al
tuturor legendelor ce se află despre Ahasver; tóte sînt
arangiate la un loc cu o artă uimitóre, și punctele cul-
minante ale tradițiunii sînt luminate, ca de un fulger
strălucitor, de fantasia poetei. De și printre versurile
iambice de cinci picóre ici colea se amestecă nemijlocit
tonul psalmodic al unor versuri libere, ce séménă
mult cu proza biblică, totuși fisonomia poetică a operei
întregi, și armonia fundamentală este fôrte puțin tulbu-
rată prin acésta. În „Ahasver“ vedem o galerie de tab-
louri istorico-filosofice, aședate unul lângă altul.

„Fermecătórea“ (Die Hexe) din contra ne presintă
un singur tablou, séu mai bine đicënd, o singură figură
în deosebite pozițiuni; precum în „Ahasver“ metafisica
poetică, tot astfel în „Fermecătóre“ domină plastica poe-
tică, preserată ici colea cu reflexiuni și ale romanticis-
mului. „Fermecătórea“ este o frumusețá condamnată și

primejdiosă. Vênătorul o iubesc; el se urcă la dînsa
pe culmea solitară de unde pèrul ei splendid de aur
scăpără niște fulgeri omoritori. Dînsa e fericită în in-
ma sa, védëndu-se iubită de un suflet nevinovat, până
când într'o đi cercetată de el în palatu-i iernatic de
ghiață, pe mare, și pètrunsă de amorul lui infocat, se
cufundă cu palat cu tot în fundul mării.

Meritul principal al poemei este intuițiunea bogată
și plină de fantasie, cu care poeta scie să însuflețescă
tabloul ce ne zugrăvesce.

Pe un vèrf innalt de stâncă
Sbiciuit de reci furtune,
De-asupra unui abis.
Sede-o tinêrá femeie,
O frumsețe de minune.
Capu-i ređemat pe mână,
Ea privesc în adâncime,
C'un picior rotund a lene
Peste altul aședat.
Mâna-i dréptă ține-un șerpe,
Ce mereu se 'ncolăcesce,
Scoțënd limbi otrăvitoare.
Și se sbate, se sucesce,
Ca să scape de presiunea
Degetașelor frumoșe.
Peru-i galbén saltă 'n vifor,
Ca o pară de foc vie,
Se amestecă cu norii
Și cu fulgerul ce taie
În zigzaguri luminoșe
Firmamentul fără margini,
Coborînd în spre femeie,
Spre-a sdrobí un brad gigantic
Din vèrf pân la rădêcină.
Și 'n lumina ce dá focul,
Ce din brad în brad pètrunde,
Ochii galeși ai femeii
Strălucesc verđii din umbra
Genelor intunecóse...

Și cu aceste atribute cu care a inzestrat figura
eromei sale, poeta scie să ajungă, și la alte efecte poe-
tice. E fôrte viu desemnat, cum fermecătórea pètrunsă
de amor, deslégă cu picioru-i cêța aburitóre de puciosă,
și cum produce un cutremur în fundul pămîntului, ca
și când totul ar fi gol la distanță de mai multe mile
de loc în interiorul globului; ea își bate pasionată cu
mânile corpul seu frumos, își spintecă sinul, își smulge
buclele frumoșe de pe cap și le trêntesc de pămînt,
suspinând și vaitându-se. Tóte aceste tablouri sînt zu-
grăvite cu niște trăsuri grandioșe și de-o expresiune ge-
nială. Forma fundamentală trochaică a poemei este a-
mestecată ici colea cu versuri dactilice; găsim într'un
loc și strofa modernă Nibelungiană, și mai multe cân-
tece građioșe, dîntre care mai ales cîntecul de amor al
vênătorului ne atrage atențiunea.

Ca traducătóre de poesii románesci, Carmen Sylva
ne-a făcut cunoscute florile poetice produse în timpul
mai nou de câteva talente mai distinse ale Moldovei și
Munteniei. („Dichtungen des Auslandes. Band X. Ru-
mânische Dichtungen, deutsch von Carmen Sylva. Her-
ausgegeben und mit weitem Beitrágen versehen von
Mite Kremnitz, Leipzig, Wilhelm Friedrich 1881). Ea nu
se ocupă de poesia poporală, ci de productele noilor
poeti și mai ales de ale acelora, care au o fisonomie
națională bine pronunțată. Toți, afară de Bolintinean,
care a murit la anul 1872, aparțin timpului de față.
Precum vedem din menționatele notițe comunicate de
Mite Kremnitz, cel mai mare poet al României este Va-
sile Alecsandri. Afară de poesii lirice, el a mai scris și
comedii și o mare dramă națională, și a localizat mai
multe comedii franceze pentru teatrul românesc. Alec-
sandri, care a fost odată și ministru timp îndelungat,
trăesc la moșia sa Mircesci, în Moldova. Poesiile lui
Alecsandri ni se presintă într'un costum cu totul origi-

nal, românesc. Baladele sînt mai mult niște narațiuni poetice, cu acel caracter epic, care este propriu baladelor sîrbesci. Face excepțiune însă „Margareta din Muncel“, baladă în care poetul glorifică iubirea maternă și care este compusă într'o formă plină de expresiune. „Dan, căpitan de plaiu“ din contra este o mică poemă epică, care nu corespunde pe deplin cerințelor epice, în ceea ce privește figura eroului principal, de ôre ce acel erou nu este decît „primus inter pares“. În asemenea ton epic este scrisă și balada intitulată: „Ghioga lui Briar“. Unele dintre produsele lirice ale lui Alecsandri, ca „Dor de călătorie“, sînt pline de simțire. M. Eminescu, care este reprezentat prin mai mult de douăzeci poezii, ne arată mai mult un pessimism cosmopolitic; aici, ca și colo, vedem urmele școlii lui Byron și Musset, chiar și în poezii mai mari cum este: „Der Eisvogel“ în care imaginile fantastice ale basmelor sînt împreunate cu tablouri naturale și pline de adevăr. „Melancolia“ este o iconă posomorită; coloritul e frumos, mersul ideilor însă este sceptic pînă la sfîrșit, ca și în elegia „In etern“ și în alte poezii. Afară de aceasta, colecțiunea mai cuprinde poezii de I. Negruzzi, D. Bolintinean, Șerbanescu etc. Acest din urmă, un înalt oficer al armatei române, nu celebrează faptele eroice dela Plevna, ca și Alecsandri, ci ca un talent liric, exprimă sentimente de amor, precum ne arată poezia sa „Arta“, care este plină de simțire. El ne face impresiunea, ca și când ar fi un Geibel al Românilor, cu epolete.

Traducțiunile de Carmen Sylva și de Mite Kremnitz merită totă recunoștința noastră; nu găsim aici nimic din acele cărpituri și adăuseturi improvizate, cu cari se indeletnicesc cei mai mulți dintre modernii traducători de poezii. Iconă poeziei lirice românesce, ce ne se prezintă în această colecțiune, este foarte interesantă. Legătura caracterului național cu acel torent de idei cosmopolitice, care străbate poezia lirică mai nouă a națiunilor apusane, i dă acel timbru, care este propriu și poeziei lirice rusesce din timpul mai nou, și mai ales a poeziilor lui Pușkin. Apoi faptul, că regina tinărului și zelosului stat a luat ea însași asupra sa rolul de mijlocitoare poetică, și a condus pe poeții români în templul poeziei germăne, deschis pentru toate popoarele: este un fapt internațional, pentru care românii vor fi de sigur, și cu tot dreptul, foarte recunoscători față de regina lor.

(Incheierea va urmă.)

Petru Dulfu.

Stefan Rareș.

— Dramă istorică în 4 acte și 10 tablouri. —

(Urmare.)

STEFAN: Ecă vorbă! Ce! nu me crești pe mine?
TRIFAN: Te cred foarte mult. De, dic și eu să nu omori un om de gēba. Să pipăim lucrul bine și atunci . . .

STEFAN: Ești al doile Toma necredinciosul. Fii sigur, că nu-l voi omori eu de gēba!

TRIFAN: Eh! Atunci alt ceva. Eu socotiam, cu cât vor fi mărturii mai multe și mai bune, cu atât pedepsa va fi mai drēptă.

STEFAN: Vești bine. Par că uneltitorii lucrēză tot cu marturi.

TRIFAN: Dar negreșit, trebuie să mai aibă tovarăși.

STEFAN: Firesce. Pe stolnicul Petrea, la care voiă să plece.

TRIFAN: Înțeleg acum. E și el din cetașii impeli-

țatului de Petrea. Decă este așa, Dumneșeu să-l erte!
(*Intră Moțoc.*)

STEFAN lui Trifan: Ți-l dau în sēmă dumitale. Imi răspunde de dēnsul. Vești să fie bine păzit. Acum am de vorbă cu Moțoc! Pôte că are să-mi spue ceva. (*Trifan esc.*)

SCENA III.

STEFAN și MOȚOC.

STEFAN: Ai întârziat de a plecă în Lechia, postelnice?

MOȚOC: Am întârziat, Măria Ta.

STEFAN: Cuvēntul?

MOȚOC: Pentru că impregiurări grele m'au oprit.

STEFAN: Și anume?

MOȚOC: Inchiderea lui Costin Troțușan.

STEFAN: Cum! te interesezi de dēnsul? Nu scieam aceste.

MOȚOC: Ca de un frate; el este logodnicul surorii mele. Pôte că acesta o scii și Măria Ta.

STEFAN: O sciu sēu nu, dar să vedem mai departe!

MOȚOC: Am venit ca să te rog să-i dai drumul, Prē Innălțate. Ori care ar fi vina lui, eu cer dela blāndeța Măriei Tale ca să-l erti. Nu sfārimā o fericire, care abiā incepe pentru două ființe. Și ca preț pentru acesta îți voi udā piciorile cu lacrimile mele, îți voi fi rob și voi face toate slujbele ce-mi vei cere. Măria Ta imi cunosci credința și zelul ce Ț-am arētat totdeuna și ar fi nedrept a me lovī atāt de aspru. Ești părintele și stāpānul Moldovii și cānd ai privilegiu de a face ceva pentru care să fii binecuvēntat, ce folos ai avē ca să lucrezi altfel? O singură sorā am și fericirea ei este fericirea mea. Indurā-te, stāpāne!

STEFAN: Vorbesci foarte bine, Moțoc; atāt numai, că auzul meu nu este deprins să asculte asemenea cuvinte. Sūnt stāpān al Moldovii, ai dīs, și ca stāpān am poftā să piērā acel Costin. Și va peri.

MOȚOC: O! nu Măria Ta! Pentru sufletul părintelui Innălțimii Tale, care te iubiā atāt; pentru fericirea singurei surori ce ai: nu vei face acesta faptă; căci prin acesta m'ai ucide pe mine ēnsu-mi, pe mine care mi-aș da viața cu mulțămire pentru Măria Ta, dāndu-mi aceea ce-ți cer. Ai înainte-ți pe Moțoc în genuche, fie-ți milā de dēnsul și el nu te va uitā!

STEFAN: Moțoc, mai bine să ne înțelegem, ca ômenii! Tote aceste sūnt vorbe zēdarnice. Omul, cunosci, nu me 'ndoiesc, că este jucāria patimilor lui. Și cu cāt un om este mai sus, cu atāt patimile lui sūnt mai mari și cu atāt trebuie mai grabnic implinite. Eu sūnt cel puternic și prin calea bunetāții sēu a asprimii cat să ajung la ținta ce doresc. Atāt mai bine, cānd cineva cade la 'nvoiēlā. Un bine totdeuna este respłătit prin alt bine.

MOȚOC: Voi face totul pentru Măria Ta; totul, afarā numai de ceea ce ar aduce necinstea numelui meu.

STEFAN: A! cuvinte neînțelese! Sūnt lucruri la cari omul ține fără să scie pentru ce? A fi omul așa sēu altminteri, ese tot acolo. Viața este totul; celelalte se pot invērti după plac. Acelaș lucru pôte fi bun sēu rēu după impregiurări. Decă te servā, este bun; decă nu, este rēu. Ce folos tragem din niște credințe ôrbe, decă ele ne aduc nemulțămiri? Bunā-orā dta pomenesce de cinstea numelui dtale. Numele dtale este totdeuna acelaș. Ôre numele meu de cāte cuvinte nu va fi insoțit cānd ese din gura ômenilor, dar nici cā me ingrigesc de acesta. Eu să fiu sānētos . . . Cred că me înțelegi.

MOȚOC: Nu sciu unde tind cuvintele Măriei Tale;

dar ved că te-ai mai imblândit și acesta imi dă nădejde.

STEFAN: Așă este! Să ne deslușim mai bine! Ascultă-me, Moțoc? Scii ce 'nsemneză a iubi? Acesta este o hólă, nu este așă?

MOTOC: Măria Ta, lasă acestea!

STEFAN: Lasă-me să vorbesc; nu scii ce voi să ȳic.

MOTOC: Pricep, fără ca să mai spui; sciu unde vrei ca să ajungi. Dar, Măria Ta, lapedă ori ce gândire și arată-te, că ai suflet mare!

STEFAN: Înțelegi ceva, dar n'ai înțeles tot și ar fi bine ca să me ascuți . . . Un suflet nu pôte fi nici mai mare, nici mai mic, după cum este. Te-am întrebat, decă scii ce însemnă a iubi și mi-ai tăcut cuvântul. Postelnice, trebuie să fi iubit și tu vr'odată.

MOTOC: Pôte da și pôte nu.

STEFAN: Și la ce mai tăgăduesci, par că eu nu cunosc?!

MOTOC: Ce vrei să ȳici, Dómne?

STEFAN: Nu este de mirare ca să fi iubit amândoi, adică și eu și dta, pe aceeaș femeie.

MOTOC: Me chinuesci, Măria Ta. Acele vremuri . . .

STEFAN: Eu nu voi să te invinovățesc.

MOTOC: Chiar de aș fi iubit-o, dar aȳi nu mai am pentru dēnsa decăt respect și supunere. Ursita a dărui-o aceluia, cărui s'a cădūt. Așă a fost să fie și eu mi-am plecat capul.

STEFAN: Va să ȳică aȳi n'o mai iubesci?

MOTOC: Nu. Ve jur acesta!

STEFAN: Imi pare rău. Dar să nu creȳi, că vream ca s'o iubesci, ca să te pot prigoní; ferescă Dumnezeu! Jur și eu ca și dta!

MOTOC: Dar . . . acesta ispitire me 'ncurcă . . .

STEFAN: Voi câtă dar ca să te descurc.

MOTOC: Când ai binevoi . . .

STEFAN: Eu am o soție, pe care, drept să-ți spun, aȳi o uresc. Și ar fi fost bine ca să-i rămăie iubirea dtale cel puțin. Apoi . . . dta ai o soră frumoșă ca trandafirul primăverii, cea mai desevěřită ființă ce a putut Moldova să nască . . . Maica Precistă să-i dea ȳile fericite! . . . Drept să-ți spun, nu cred să se găsescă alta femeie mai frumoșă în totă lumea . . . Eu, postelnice . . . eu iubesc pe sora dtale, și să me creȳi, o iubesc ca un nebul . . . Ce! ore te poți jucă cu dragostea? Ce ar fi dar de făcut?

MOTOC: Nu mai sciu nimic.

STEFAN: Eu aș crede fôrte nimerit, ca să facem un schimb. Iți dau pe Măria cu totă bunavoința mea. . . Cum ți-se pare acesta chibzuire?

MOTOC: Tristă, Măria Ta; gróznică, Măria Ta; infiorătore, Măria Ta. Și cu atâta mai mult, că nu o așteptam. Când eu aș fi care s'o propun, Măria Ta ar trebui să n'o primesci și s'o respingi cu dispreț . . . Sora mea!

STEFAN: Se înțelege când ai propune-o dta, dar o propun eu. Și este cu totul alt ceva. Aș crede cu puțință. Postesci ca s'o ridic la scaunul Moldovii? E bine, fie; eșă că-ți fac și acest hatir . . . Te mai impotrivesci?

MOTOC: Oh! Măria Ta!

STEFAN: ȳ-aș puté fi mai bun cumnat decăt Costin.

MOTOC: Vai, ce timpuri!

STEFAN: Nu-ți plac? Fărtate, Moțoc, eu am isprăvit. Alege-ți! Lucreză cum te va povățui mintea mai bine! Fă ce vrei, căci și eu voi face ce voesc. Hotărîrea mea este luată, și, ca să nu me superi, imi poți da pace. Domnul Moldovii nu pôte fi o jucărie. (Ese)

SCENA IV.

MOTOC singur.

Domnul Moldovii nu pôte fi o jucărie; ér Moldova intrégă pôte fi jucăria lui! . . . La care mijloc să mai alerg acum? . . . Un resboi se incepe între mine și între tine, mare vodă! . . . Și Dumnezeu scie a cui va fi biruința?! (Trifan și Joldea intră.)

SCENA V.

MOTOC, TRIFAN și JOLDEA.

TRIFAN cătră Joldea: Decă va fi așă vinovat, este de mórte.

JOLDEA: De! In tot felul perirea-l aștéptă.

TRIFAN: Măria Sa pôte să-l erte . . . Eșă și Moțoc! Cătră Moțoc: Ce stai și te gândesci, cumetre Jan-cule!?

MOTOC: Singur nu mai sciu ce gândesc. Sufletul imi este abătut, inima sfărîmată, căci ved jalea încătore me întore.

JOLDEA: Ce fel! Te scieam mai vesel.

MOTOC: Astăȳi sânt cel mai trist și mai nefericit din toți căți se tēresc în acesta mărēță . . . acesta nimerică și umilită Sucēva.

TRIFAN: Și pentru ce?

MOTOC: Pentru ce? Spuneți-mi Dvóstre, boeri!

TRIFAN: Pășurile tale pot fi ore și păsurile noastre? Unul e trist, altul vesel; unul ride, altul plânge.

MOTOC: Firesce. Nici unul din voi nu are o soție, pentru a cărei donóre să-și acopere capul cu ce-nușe; nici unul nu are o soră, pe al cărei morment va trebui să verse lacrimi; nici unul nu are o viēță ce este amenințată a se stinge fără voia lui Dumnezeu în fie-care minut. Ce ȳiceți, nu este așă?

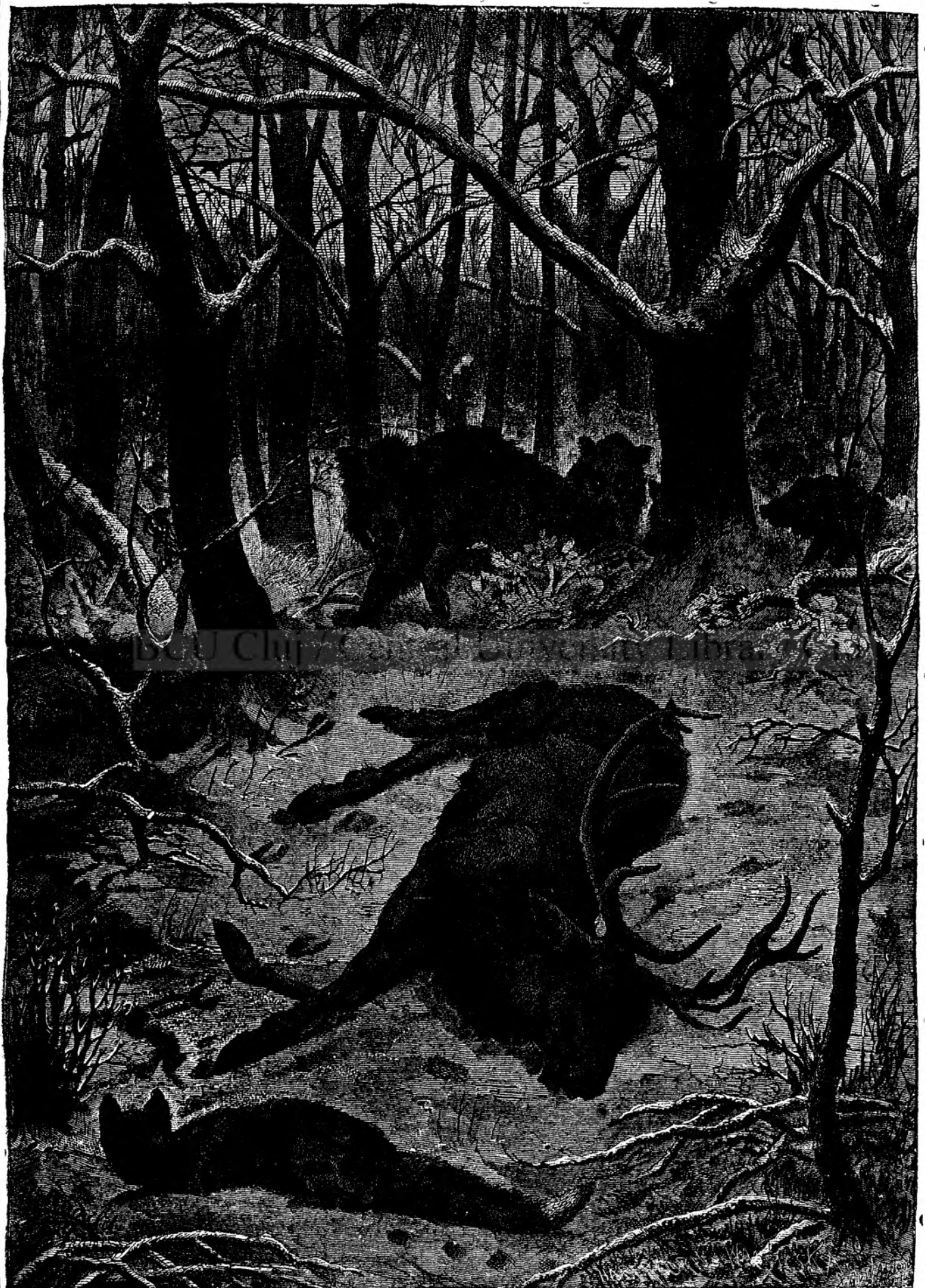
TRIFAN: La vodă se cam aduce vorba. Dar cătră cine se îndrepteză acesta cărtire? Eu nu sciu ce vrei să ȳici?

JOLDEA: Nici eu. Deslucesc-ne!

MOTOC: Cătră cine acesta cărtire? Cătră Stefan vodă.

JOLDEA: Cătră Măria Sa? Dar ce neajuns ȳ-a făcut?

MOTOC: Vreți să scii, boeri? Doriți ca să ve spun, sfetnici ai Moldovii? Auȳul vostru are pofta ca să afle lucruri noi? Ascultați! . . . Dar nu! . . . Cugetarea numai me face să roșesc. Limba mea rămăne mută, voină a grăi. Sufletul mi se tēmpesce, corpul mi se 'ncremenesce d'atâta injosire. Gróză și peire e tot ce pot ȳice. A fi cineva osândit la pângărirea numelui seu; a fi silit să se arunce în tină și în noroi; a fi nevoit să-și străpungă inima cu singura mâna sa; a împodobi mormintele strămoșesci cu ocară, în loc d'a le acoperi cu flori. Nu este așă, că e grozav? Respundeți, nu! — și voi repetă și eu: nu! He bine! ascultați! Eu am o soră, este tot ce pot să am mai scump sub sóre. O iubesc și i doresc fericirea mai mult, decăt me iubesc pe mine și doresc fericirea mea. De aȳi avé surori, aȳi face tot așă, socotesc eu. Măriei Sale lui Vodă: place Ecaterina. Măria Sa voesc a merge pe acelaș drum, ce a mers totdeuna. Măria Sa voesc a-i răpi fericirea, a o face nevrednică de numele ce pórta, a o injosí, a împovora cu nori de durere fiitorul ei. Nu! Măria Sa doresce a o face norocită, a-i da domnesci mângăeri, a o mări, a o innălță până . . . la patul Măriei Sale. Și Măria Sa m'a găsit pe mine unéltă la acesta, și Măria Sa — deschideți urechile boeri! — spre resplátire imi dă mie pe soția sa. Audiți, creștini! Audiți voi boeri, fapte demne de un voivod al Moldovii! Când auȳul meu a primit asemenea cuvinte dintr'o limbă domnescă, atunci . . . atunci sufletul meu a pētruns până 'n adâncimile iadului.

Jertfa vênătorei.

TRIFAN: Ai inebunit, Moțoc?

MOȚOC: Așă, boeri; am inebunit. Dar voi ce dăceți în înțelepciunea voastră? (*Elena intră.*)

JOLDEA: St! . . . Măria Sa Dómna-mumă.

SCENA VI.

Cei de sus, ELENA.

ELENA lui Joldea: Pentru ce întârziezi, ginere? S'a apropiat ore logodirii. Părintele mitropolit va veni îndată. Cât de mare mulțumire simt în acésta dă, că pot da la casa ei pe copila mea, pe iubita mea Rocsandra! Cine scie câte zile îmi mai rămân, să mor cel puțin cu sufletul împăcat, că mi-am împlinit datoria de mumă. Pentru tine, Joldea, începe de acum primavéra cu tóte desfătările sale. Eu rog pe Dumneșeu ca să aducă asupra capului vostru ani plini de norocire. Să mergem! Stefan și Rocsandra așteptă. Veniți cu noi, boeri! Hatmane, dta Moțoc, fiți părtași cu noi de acésta dă fericită!

MOȚOC: Innălțată Dómna, trebuințe neapărate me împedecă de a gustá și eu din acésta mare fericire.

ELENA: Atunci nădejduesc, că la nuntă nu vei avé asemenea trebuințe.

MOȚOC: Nădejduesc . . . Până atunci, Măria Ta, dta hatmane; dta spătare, folosiți-ve de acest privilegiu al logodirii și rugați pe Innălțimea Sa vodă să dea drumul lui Costin Trotușan, căci el este logodnicul surorii mele!

ELENA: Ce fel? Âncă un boer în primejdie! Cum? Costin închis?

MOȚOC: Luat din mijlocul fericirii și închis. Gândește-te, spătare, să te smulgă acum cineva de lângă aceea pe care iubesci și să te arunce în temniță!

ELENA: Și pentru care vină?

MOȚOC: Pentru nici o vină.

TRIFAN: Am să-i vorbesc Măriei Sale.

ELENA: Îmi voi pune tóte puterile ca să-l scap.

JOLDEA: Ai făgăduela mea, scumpe Moțoc. (*Elena, Trifan și Joldea es. Ion intră.*)

SCENA VII.

MOȚOC și ION.

ION: Ce ispravă?

MOȚOC: Desnădejdea.

ION: Eu aduc o scire și mai urită. Paza a devenit cu mult mai riguroasă, păzitorii s'au înmulțit și au în capul lor pe unul din cei mai grozavi zbiri.

MOȚOC: Nenorocire! Amenințarea crește, sfârșitul ne așteptă.

ION: Boerule, nu-ți perde cumpătul! Aibi voință, aibi curagiu! Nu vom scăpá de ródele veninoase, până ce nu vom smulge copaciul din rădăcină. Cu îndreptă nelă faci într'o dă aceea ce n'ai face într'un an cu nepăsarea și cu plânsul. Să zdrobim capul și atunci tóte mădulările tirăniei vor amórți.

MOȚOC: Voesci să unelțim peirea lui vodă?

ION: Me mai întreb?

MOȚOC: Bine. Véd că în vinele tale curge curatul sânge al Moldovii. Așă să facem! Dumneșeu să fie cu noi! Piéră cu rușine cel mai din urmă din strănepoții lui Stefan cel mare!

ION: Veđi, așă te voi! Pórtă-te ca un bărbat, ér nu întrebuintă suspinul ca o femeie! Nu îndreptă ruga la sufletul aceluia în al cărui pept va isbuti mai lesne cuțitul séu pistolul! Dēcă nu aveam nădejde, trebuia să fiu de mult țeran. Fii voinic, boerule, ori cată să-ți fie de prisos svaturile mele!

MOȚOC: Să nu pierdem vremea! Ne mai trebuie tovarăși. Să-i cătăm! Vor mai fi mulți, cari sânt ca noi.

ION: Moldova întregă. Nu ne trebuie mulți tovarăși. Puțini, dar hotărâți.

MOȚOC: Să mergem a-i găsi.

ION: Cată printre boeri; lasă poporul pe séma mea! (*Cortina cade.*)

(Finele actului al doile.)

(Va urmă.)

N. V. Scurtescu.

Ora, ora, morilor.

— Joc românesc de copii. —

Acesta se jócă de copii, amestecați băeți și fete. Jocul se începe alegându-se doué tabere. Una de trei copii, tabera I; cealaltă de ori câți copii vor fi la joc, tabera II.

Doi dintre copiii cei mai potriviți la innălțimea trupului din tabera I, se fac pórtă. Cel d'al treilea, care e și mai isteț, se face portar, și dăce că este luna.

Copiii din tabera II, își aleg și ei căpetenie pe cel mai mare dintre dênșii, și dăce că este sórele.

Copiii-pórtă se pun alătura unu lângă altu, la o depărtare de un pas, și se țin de mână; adecă: cel cu mâna dréptă ține pe tovarășul seu de mâna stângă. Când ridică mâinile în sus, rămâne loc printre dênșii deschis, așă încât inchipuesc a fi o pórtă.

Ceialalți copii din tabera II, în șir unu după altu, cu căpetenia lor în frunte vin și se opresc din naintea porții. Copiii cari alcătuesc pórtă, lasă mâinile în jos, arétând, adecă, că pórtă este închisă. Căpetenia taberei II, adecă sórele, dăce portarului:

— Ora, ora, morilor,

Deschideți porțile!

— Ale cui porți?

— Ale lui Cataram-vodă.

— Ce dai vamă?

— Un cățel

Ș-un purcel

Și pe (cutare) d'un picior*.

Atunci portarul, adecă luna, face semn copiilor-pórtă să ridice mâinile în sus, adecă să deschidă porțile.

Căpetenia taberei II, sórele, trece prin pórtă cu toți copiii după dênșul. Când este să trecă și cel din urmă din copiii taberei lui, copiii-pórtă lasă mâinile în jos și-l opresc. Portarul, adecă Luna, întrebă pe copil, la cine se trage el? Copilul răspunde, că se trage ori la Lună, ori la Sóre, după cum i se pare și lui.

Pe când se face acésta, Căpetenia taberei II, Sórele, ocolesce porțile cu toți copiii taberei lui după dênșul și vine érași dinaintea porții.

Ca și la întâiași dată, poruncesce să se deschidă porțile, și i se răspunde ca dela rënd: Sórele trece érași prin pórtă și porțile opresc pe cel din urmă copil, precum a făcut la întéiul copil oprit. Codirla cel oprit se trage érași la cine vré el, adecă ori la Sóre, séu la Lună.

Astfel se repetéză jocul până ce toți copiii au fost opriti, și fie-care și-a ales partea unde se trage.

Cei ce s'au tras la Sóre, trec de o parte; éra cei ce s'au tras la Lună, trec de altă parte și se fac érași doué tabere, tabera sórelui și tabera Lunei.

Atunci se face o dungă pe pământ cu un bêt. Căpeteniile taberilor, adecă Sórele și Luna vin față în față, unu de cealaltă parte de dungă, altu de céstă-laltă parte. Și puind fie-care piciorul cel drept tocmai pe dungă, întind mâinile unu cătră altu. Unu ține mâinile cu podul palmei în sus, și cu cele patru degete, afară de cel mare, indoite făcute cârlig; celalalt ține

mănuile cu dosul palmei în sus și tot cu degetele încovoiate, făcute cârlig și le pune pe mânuile celui dintău, așa ca să se apuce în cârlig degetele lor, și se încheștăză.

Apoi vine un copil d'al fie-cărei tabere, și apucă pe căpetenia lui în braț, pe dela spate; apoi altul apucă pe acesta, tot în braț, pe dela spate, și apoi altul, și apoi altul, până se înșiră fie-care copil la tabera unde s'au tras ei.

Când sânt gata toți, încep a trage, unii într-o parte, alții într'altă parte, pe căpeteniile lor, cari se țin bine încheștați de degete.

Dacă trag copiii Lunei pe copiii Sorelui, peste dunga de pe pământ, atunci se dice că a biruit Luna; ă ră dacă trag copiii Sorelui pe aceia ai Lunei peste dungă, atunci se dice că Sorele a biruit.

Mai adesea însă Sorele biruesce.

Se întemplă câte odată, ca căpeteniilor să li se mōe degetele și să scape, ori că de dinadins scapă, atunci amēdoue taberile dau pe spate, și cad cu gairbarasele în sus unul peste altul. Atunci rīd unul de altul, și rīd până se strimbă de ris; după care ori începe jocul din nou, ori începe altul.*

Peste Milcov jocului acestuia i dice d'a Halea Malea. ă ră cum spune dl A. Lambrior că se jōcă el, în „Convorbiri Literare” nr. 1, din 1 aprilie 1875, anul IX :

„Copiii trec în șirag pe sub doue mâni, a doi dintre dēnșii, ce le țin în chip de pōrtă. La intrare se schimbă următōrele vorbe între căpetenia șiragului și între păzitori :

— Halea-Malea

Incotro ți-e calea?*

— Deschideți pōrțile!

— A cui pōrți?

— A lui Basarabă!

— Ce dai vamă?

— Un cățel,

Ș-un purcel,

Și pe... cutare

De-un picior!*

În de obștia căpetenia jocului făgăduesce pe acela dintre ai sei despre a căruia voinicie e sigur. Dacă portarii isbutesc să prindă pe cei făgăduiți în doue rēnduri, scapă de sarcina lor și aceștia le iau locul*.

P. Ispirescu.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindecate. —

(Urmare.)

88) *Cōbă, cobie, cobl.* Cuvēntul „cōbă” sēu „cobie” în graiul bānățenesc însemnă: a) un om care are o presimțire magică despre ceva rău ce-l așteptă în viitor și instinctiv vrēnd ne vrēnd tot despre acesta vorbesce; homo qui habet magicam praesensionem aliquis futurae rei malignae, de qua volens nolens instinctive loquitur at.; un homme qui a le pressentiment magique de quelque chose maligne que l'attend au futur, e delaquelle sans volontē il parte souvent instinctivement fr.; ein mensch, welcher das magische gefühl eines bevorstehendes übels hat, und unwillkührlich instinctiv oft davon redet germ.; despre atare om se dice: taci cōbă ă ra, ce tot cobesci; b) în specie: un om care rămiesce (rāvnesce) cu mare aviditate la māncare, și mān-

când se teme că nu se satură și mōre de fōme; homo qui cum magna aviditate impendit alimenti, et manducando timet se non satiare et fame jugulari lat.; un homme, qui incline avec grande avidité aux aliments et qui en mangeant craint de ne pas se rassasier et de mourir de faim fr.; ein mensch welcher mit grosser begierde dem essen nachhängt, und essen sich fürchtet nicht satt zu werden und vor hunger zu sterben germ.; cătră atare om se dice când i-se dă de māncare: na! cōbo sēu cobio, mānāncă, satură-te!; c) în înțeles transl., figurat: buhă sēu ciovică, care vine și cāntă pe casa omului, despre care încă se dice: „cōbă rea”; strix quae venit super aedem hominis et cantat, de qua etiam dicitur: „coba maligna” lat.; hibou, qui vient sur la maison de l'homme et chante, duguel on dit: „coba maligne” fr.; nachteule, welche auf dem hause des menschen kommt und singet, von welcher man ebenfalls sagt: „böse cobra” germ. În graiul bānățenesc „cōbă” sēu „cōbe” pl., nu însemnă nici când: sburătōre, hōră; volaille fr.; geflügel germ.

Despre acēsta definițiune a graiului bānățenesc mārțurisesc și dicționariile romāne, de ă ree Dicționariul de Buda din 1825 traduce germānesce verbul „cobesc” cu: ahnen, wittern; și magiaresce cu: jövendölésképen érzeni (a simți în mod de prevestire), ă ră substantivul „cōbă” îl traduce în germānesce cu: ahnung, vorempfindung; în magiaresce cu: előre érző jegy (sēmn de înainte presimțire); prin urmare traducerea lătinēscă a Dicționariului de Buda cu: praesagire, ominari, precum și cu: praesagium, omen, este necorectă și răualēsă, pentru că trebuia să traducă cu: praesentio-praesentire (precum întru adevēr face acest dicționariu la verb). În Barcian: Vocabulariu romano-nemțesc, Sibiiu 1868 pag. 42 încă se traduce „cōbă” cu: ahnung, vorempfindung germ. Asemene și Poliz: Vocabolar romano-german, Brașov 1857 traduce „cōbă” cu: ahnung germ. Așă dară din dicționariile romānesci în conglāsuire cu graiul bānățenesc se documentēză, cumcă „cōbă” și „cobi” nu are și nu pōte avē în limba romānă semnificățiunea de „praesagiuni” și „augurium” lat., prin urmare cuvēntul „cōbă” se traduce corect în limba lătinēscă, francesă și germānescă precum noi mai sus împărtășirām.

Dl Miklosich: Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 pag. 294 derivēză cuvēntul romānesc „cōbă”, dāndu-i semnificățiunea de „omen” lat., „vorzeichen” germ., dela paleoslovenicul „kobi”: ολωροσοπια gr., augurium lat., wahrsagen aus dem vogelfluge und aus der vogelsprache germ., combinānd și pe sērb. „kob”: occursus lat., rencontre fr., das begegnen germ.; „kobiti”: praesagire lat., predire fr., voraussagen germ. Însemnām aci, cumcă „kob” în limba sērbescă după Karadzits: Lexicon serbico-latino-germanicum (de unde a cules și dl Miklosich) este în us numai în ținutul Negotinului locuit de Romāni, și se întrebuintēză în mod de salutare când se întâlnesc doi ă meni ă icēnd: dobra kob, adecă: bună întâlnelă.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 65 spune cumcă „cōbă” în limba romānă ar însemnă: présage, augure fr., și „cōbe” pl.: volaille, pepie, oiseau funèbre fr.; geflügel, pipp, todtenvogel germ., „cobesc”: augurer, souhaiter fr.; în urma „cobar”: celui qui augure des oiseaux fr., adecă: cel ce prevestesce din paseri. Dar cuvēntul „cobar” cu atare semnificățiune, nu esistă în graiul bānățenesc, și nu se află nici în dicționariile romānesci; se vede a fi o creațiune a dlui Cihac cu tendința spre a esoperă o etimologie slavă. După acēsta derivēză dl Cihac, urmānd lui Miklosich, cuvēntul „cōbă” din aceleși elemente slave, adăugēnd mai de parte și pe sērb. „kobac” (cet. kobați): astur nesus lat.; pe neoslov. „koban”, pe croat.

* Spus de Iancu Niculescu, puitor de hārție la presa me-
anică de tipografie, ședetor în mahal. Olari. Bucuresci 1883.

„koban“: fatal, funeste, sinister fr.; pe boem. „kob“: augure fr. „koba“ și „kobik“: corbeau (corvus) fr.; pe polac. „kobieć“ și „kobus“: émerillon fr., lichenfalke germ.; pe rus. „kobeniti“: avoir des convulsions fr., zuckungen haben germ., „kobecū“: falco apivorus lat.; pe bulg. „kobe“: gamin (fecior, flăcău) fr.; pe alban. „kobe“: formule d'imprecation fr., verwünschungsformel germ.; pe magiar. „kaba“: o specie de vulture; in urmă dice dl Cihac, cumcă „kobi“ a trebuit să insemne la început in limba vechiă slovenescă o pasere, prin care au augurat Slavii. Acésta din urmă părere a dlui Cihac se adevărește și din elementele slave produse de dlui. De aci apoi urmază, cumcă chiar pentru că derivățiunea se face dela „kobi“ pasere augurătoare, acésta etimologie slovenescă nu pôte avé nimic comun cu „coba“ românescă, care de după cum mai sus vëdurăm, are in limba română cu totul altă semnificațiune.

Deci fiind că cuvântul „coba“ și „cobi“ in limba română însemnă: o presimțire sêu o intențiune instinctivă a sufletului, care nu este nimic altă de cât o „cupiditate“ (cupiditatea nu trebuie să fie absolut favoritoare), prin urmare in acésta direcțiune trebuie cercetată etimologia cuvântului. O atare etimologie aflăm in „cupio-cupere“ lat., care in limbele romane dela apus și in dialectele lor ia diferite forme și semnificațiuni. Est-mod aflăm in Ferreira: Dictionarium latino-lusitanicum, Parisiis 1855 „cobiçar“ pentru: cupere, desiderare lat. In Couzinié: Dictionnaire romano-castraise, Castres 1850 pag. 117 aflăm „coubes“ pentru: convoiteux, avide, rapace fr.; eifrig begehren, lüstern, begierig sein germ., apoi „coubit“ pentru: invitation fr., einladung germ., pe care il derivăză Couzinié dela „convivium“ lat. Tot in Couzinié pag. 90 vine înainte „cabeco“ pentru: cheveche, chouette fr.; hauseule, kauz germ. Burguy: Grammaire de la langue d'oïl, Berlin 1856 t. III glossaire pag. 92 ne împărtășește „coveitos“ pentru: convoiteux, qui desir ardemment fr.; eifrig begehren, lustern germ., și verbul „coveiter“ pentru: convoiter, desirer fr., și-l derivăză dela „cupere“ lat., combi înd și pe „cobir“ provenc., care asemenea este „cupere“ at. In Goudelin: Las obros, Toulouso 1713, acéca in t. sariul din capétul opului pag. 322 aflăm „cabeco“ pentru: buha, ciovică; érá pag. 329 „coubes“ pentru: coupide, avide fr. In Fuchs: Die unregelmässigen Zeitwörter in den romanischen Sprachen, Berlin 1840 încă stă „cobeig“ pentru: cupere lat. In Diefenbach: Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1857 pag. 519 stă „scopa“, „scops“ și „scoba“ pentru: buhă, ciovică, care prin afarea lui „s“ dela început sună „copa“ și „coba“ ca in limba română. Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 p. 119 ne împărtășește pe provenc. „cobe“ pentru: avide, glouton fr., gierig germ., și verbul „cobir“ cu înțelesul de: „mi s'a făcut parte“ d. e. „jois m'es cobis“, acéca: freude ist mir zu theil geworden germ., mi s'a făcut parte de bucurie; acésta semnificațiune a cuvântului provençal „cobir“ duce nerevocavér la românescul „cobi“, ca și când ai dice: bucurie s'a cobit mie. In limba francesă încă aflăm „gobier“ pentru: gierig verschlingen germ., care vëdesce apriat înțelesul al doile al cuvântului românesc.

Din tôte aceste până aci spuse dară se documentăză, cumcă cuvântul „coba“ și „cobi“ este urdit din „cupio-cupere“ și „scops“ lat., cari in limbele romane și dialectele lor iau astfel de forme și semnificațiuni, încât represintă tôte trei înțelesuri ale cuvântului românesc.

89) *Bidiviu*. Sub cuvântul „bidiviu“ se înțelege: un cal fărmeecat, un cal nesdravén, demonic sêu direș (gefeit germ.); equus fadus, daemoniacus, miraculosus

lat.; cheval féérique, demoniaque, miraculeux fr.; zauber = wunder = gefeites pferd germ. Calul bidiviu sêu nesdravén, este un ce supranatural, și are ceva demoniac in sine; el nu numai că vorbesce și dă îndreptări eroilor ce-l călăresc, ci fuge fôrte răpide, ba chiar sbôră cu ei peste țeri și mări. In poveștile (basmele) românesci tôte feții frumoși sêu feciorii de împărați cari se duc peste lume, pe celalalt tărêm, acéca in cealalta lume, după fete de împérat, sêu după dina spre a le luă loru-și de soție, călăresc astfel de cai bidivii sêu nesdravéni, fiind că cu alți cai nu pot străbate in cealalta lume. După credința poporului român, calul se face nesdravén, acéca: bidiviu, decă de mic in decurs de trei ani de zile il cresci la intunec sub pământ intr'o peșteră sêu scorbură, ne fiindu-i iertat a vedé sôrele și lumina zilei, dar nici om in ochii sei, și nu-trindu-l tot cu lapte dela o stână de oi; un astfel de cal decă a devenit „bidiviu“ in decurs de trei ani de zile, când il scôte domso de sub pământ, drept probă că este nesdravén, mânâncă de loc jarul (jăratecul) din șapte focuri pregătit pentru densus. Bidiviul sêu calul fărmeecat este după credința poporului de regulă murg, acéca negru ca corbul de colóre.

Istoria acestor cai fărmeecați se sue până in cea mai adâncă anticitate. „Pegasus“ din mitologia greco-romană încă e un cal nesdravén. Ducipal (bucephalus) calul lui Alesandru cel mare a fost asemenea cal bidiviu, nesdravén. V. Dobenek: Des Mittelalters Volksglauben t. I pag. 27 ne împărtășește după Gervasius Tilb. cumcă calul lui Giraldus de Cabreris încă a fost cal fărmeecat, care in întreprinderi grele a stat intru ajutoriu cu sfatul domnului seu. Calul lui Livoretto asemenea a fost cal nesdravén și a stat cu sfatul intru ajutoriu stăpânului seu. Calul cel mai faimos și prețuit a fost bidiviul „Balard“ a lui Reinold; calul acesta a fost răpît și adus prin Malegys (prelucându-se in diavol) dintr'o peșteră a insulei fărmeecate. De asemenea credință este și „Rabican“ calul dînelor, iute ca vântul, despre a căru origină scrie Bojardo in Orlando innamorato libr. I c. 13 vers 4. Despre caii nesdravéni, bidivii, face împărtășire și Varro: De re rustica 2. 1. apoi Virgil: georg. 3. 265 etc., in urmă Pliniu: Istoria naturalis libr. 8. 42. Nemuritor insé este calul Mariei de Francia Fabliaux au Contes du 12 et 13 siècle, Paris 1779 tom. I p. 120—131 pe care-l donéză dina cavalerului Graelent, care cal după ce a perdut pe domso. alergă desperat peste tot pământul și in tot anul se reintôrnnă la locul unde a perit densus. In 1001 de nopti tom. XI pag. 107—152 tom. II 133 încă se istorisește de un cal nesdravén care fără aripi sbôră prin aer cu o nespusă iuțime. In povestea populară spaniolă despre Petru și Magelona cea frumoasă vine înainte un asemenea cal bidiviu. După: Danske viser, Kjobenhaven 1812 I. XLII. 1 capétă tinêrul Svegger dela fiertată mamăsa, pe care o conjură a eși din mormânt, un cal nesdravén, care-l pörță pe densus fôrte ușor peste țeri și mări. In True Thomas and the Queen of Elfland, Jamieson, popular Ballads 1806 vol. 2 pag. 3 regina Elfilor încă are un cal demoniac, care cu fapta și cu sfatul stă intru ajutoriu. Vede Märchen des Straparola, aus dem Italienischen, von Schmidt, Berlin 1817 pag. 269—270 unde se istorisește despre caii bidivii sêu nesdravéni, numiți „Zauberperde“ germ., „equi fadi“ lătinesce (fadus, in latinitatea evului de mijloc însemnă „feeric“ sêu „demonic“.)

(Va urmă.)

Simeon Mangiuca.

Cronică bucureșenă.

— 6/18 nov. 1883.

(Vreme bună și vreme rea. — Cum petrecem noi, cum petrec ceilalți. — Literatura la ordinea zilei.)

Când ne deșteptăm spre a începe munca zilnică, când se face ziua,

Diminșța întunecată, rece, tristă se arătă,
Vântul șuieră prin arbori scuturând frunzele lor;
Un vestiment întins de jale peste firea despușiată
De verdeață, se lățește cum pe cer un negru nor,

și când ne sfîrșim lucrul, când ziua se incheie,

Se nșereză: cerul vînet, fără sîre, se nșegresce
Și-ale zilei rađe slabe dela noi se duc și pier,
Ca și fumul in eter,

căci s'au dus și zilele frumoșe de tîmnă, s'au dus și cele din urmă dalbe nopți! Băgaseră de sēmă, că prē intărdiase. Ce e drept, la 3/15 nov., s'avem un sîre de april și o lună de miere . . . adică de maiu, cum a fost joi, asta se intēplă destul de rar. De aceea și bucureșenii au căutat sē profite cu prisos de rađe de aur și de argint ale celor doi astri luminători. Cei pe jos nu mai încăpeau pe trotuare; cei pe sus nu mai aveau loc pe ulițe. Și orbii atrași de strălucirea rađelor ceresci, și ologii, de mișcarea generală, și surzii, de veselele exploziuni ale veseliei tuturor, toți invalidii și toți suferinđii (și cu deosebire aceștia) eșiseră sē se bucare de bucuria întregii firi. Dar cei cari sorbiau mai cu sete aerul primă-vēratec al acestor zile de tîmnă, erau sērmanii ftisici, erau tocmai aceia cari nu-l mai puteau sorbi, aceia cari cu cea din urmă frunđă trebuiau sē simță sburând și cea din urmă a lor di de viețuire, stingēndu-se cea din urmă rađa de nădejde, perind cel din urmă vis de viitor . . .

Căt despre ceilalți, nimeni nu se mai gāndiă că zilele frumoșe și nopțile senine se vor duce și că cele urite și posomorite le vor urmă. Beți de rađe și de căldură, nimeni nu simțăia ērna care eră aci. Amor și poesie, cātece și risuri, etă ceea ce alcătuiă concertul general, concert al cărui farmec o singură nîpțe eră d'ajuns sē i-l rāpescă, a cărui armonie o singură mugire de crivēț eră destul ca s'o sdrobescă . . . Vai! tîtă medalia și-are reversul! Și de trei zile: cer posomorit, vînt rece, bură măruntă, jale și noroi.

*

Ca vremea, și fețele asemeni intunecate. Noroc avem numai că, mulțămită unei pārechi de galoși, mai putēndu-ne gāsi mai mulți la olaltă, ne innecăm necazul zilelor in veselia unei seri de „anarchie literară”, cum dice dl Maiorescu, cānd cāte unul din cei ce se indoiesc de tot, chiar și de vremea rea, ne mai aduce discrețul pe frunte și risul pe buze.

In cea din urmă cronică ne exprimam pāreră de rēu, că salōnele fondatorului *Nouei direcții* încă erau inchise iubitorilor de literatură. Ca și cum rēndurile nōstre au avut norocirea d'a fi auzite, in cea de 'ntēiu sāmbeță după aceea, obicinuiții urcau, după poftēla ce li se făcuse, treptele de pētră dela nr. 1, din strada Mercur. Cetitorii au aflat din scirile „Familiei” cāt de bine s'a petrecut in sēra-aceea, și credeți că tot atāt de bine s'a petrecut și d'atunci încōce. A-sēră, cunos-

cutul autor al „Noptii furtunose”, spiritualul „Clapon”, după porecle, Caragiali, după nēm, ne-a citit operabufă *mediivală* (scena se petrece in vēcul de mijloc) „Hatmanul Baltag”, in 3 acte și 2 tablouri, lucrată in colaborație cu I. Negruzzi, redactorul „Convorbirilor literare”. E destul sē spunem că toți am ris, cum de mult n'am ris, ca sē intēlegeți că autorii au reușit pe deplin in scopul ce-au avut și care nu e alt de cāt acela d'a te face sē riđi, sē riđi mult și bine.

Ascultați ceva: E un cirac și sūnt trei: Plēșcă, Dușcă și Budușcă, ce povestesc cā moșu-seu avea un ānger de nevēstă, o femeie, dar ce femeie? care de doue-deci de ori de s'ar fi dus și s'ar fi 'ntors bārba-tu-seu, i ștergea . . .

— Căbotele?

— Aș! cāte-o palmă!

Altul povestesc cā eră un jucător, sciți ce fel? care jucă, jucă pānă și *Kindia* pe bani.

Dar calul cel slab, atāt de slab bietul cal, cāt nu putea sē tragă . . . nici măcar o țigară?

Spuneți decă asta nu e culmea cal-amburului, adică, după cum țic autorii, un măgar-ambur.

Și alcătuirile de spirit ale fraselor, umorul dialogurilor, comicul situațiilor, bufonul efectelor, totui e atāt de cu sare potrivit, in cāt succesul a-sēră a fost deplin, și ne face sē credem cā tot așă va fi și la re-presentarea ei care va ave loc in curēnd, nu ne indoim, pe scena Teatrului Național.

*

Și pe cānd noi ne petrecem astfel, alții, cu alte gusturi, in lipsă acum de rađe de lună și de trotuare poporate de băieți veseli și de fete gingașe, se 'nfundă prin cafenele ori prin teatre. Acolo, spre-a ascultă ar-cururile vioiului Wiest, și expansivului Kneisel, de 'na-intea unui schwartz, ceaiu ori caputziner; aci, spre a se transportă de vocea fermecătorei cāntărete Montalba și a incāntătorului tenor Prevost, la opera italiană; a ride cu Julian și Mateiescu in „Nîpțea furtunōsă” la Teatrul Național; a se emoționă cu Manolescu in „Doi Ser-genți”, la „Dacia”; a-și desfētă ochii la priveliscele fantastice și visionare ale lui Bergheer, la „Bassel” ori a ride de ceea ce nu pricepe din piesele semitice ale trupei israelite, la „Orpheu”.

Intr'acestea, sensualistii āmplu cafenelele-cāntānde unde „zinele diavolesci” cum țise Milo in „Prēpāștiile Bucurescilor”, cu buze roșii și ochi negri vecinic aruncānd surise 'nșelătore și ochiri provocătore, cu piele albă, brațe gōle și rochi scurte, i desfētēză tōtă sēra pentru cāț-va gologani aruncați cu mārīnimie, in rata de cāte 5 parale, pe talerul ce li se infățīșeză de bieteles nenorocite după fie-care cāntec. Er realistii āmplu tavernele deja pline de infecții și miserii, pline de . . . dar ne oprim aci, ultima trēptă pān' la care ni-i permis ca sē ne pogorim, pentru a nu cādē — voui țice — in prosă socială, ca sē nu ve dau a 'nșelege: poesie socială.

*

Cuvintele *poesie socială* ne fac sē ne gāndim la literatura zilei. Calendaristica e la ordine, dar ca tōte celelalte soiuri de literatură, stānjenesce și ea. In alți ani, odată cu ziua de 1-iu septembrie și o duzină de calendare nāpādiau in ogorul literilor romāne. Est-timp numai librăria „Frații Ionițiu”, credinciosă tradițiunii, a scos la lumină „Calendarul pentru toți Romānii și „Calendarul ilustrat.” Pe lāngă tōte trebuincioșele unui cā-lendar, gāsim in cel de 'ntēiu și o novelă istorică de N. D. Popescu: „Postelnicul Constantin Cantacuzin” căruia Bolintinean încă i-a consacrat cāteva pagine ad-

* Prețul 1 leu 50 bani, fie-care. Librăriele Frații Ionițiu și comp., stradele: Lipsani 27 și Șelari 18 20.

mirabile; apoi o dare de sémă amănunțită despre desvélirea statuei lui Stefan cel mare, la Iași, cuprindénd bine înțeles și românescul toast al dlui Grădiștean, cum și tóte inspirațiunile poetice cari s'au scris cu acésta ocaziune; in sfîrșit descrierea încoronării țarului, tóte aceste ilustrate cu mai multe gravuri afară din text. In cel din urmă, imprimat cu mult gust și ilustrat cu eleganță, novelele Șoiman și Ortoman cu Anicuța (scená din viața Bucureștilor); o descriere pe larg a Sinaiei și a Castelului Peles, cu ilustrațiunile respective; o dare de sémă asupra adunării Asociațiunii transilvane la Brașov, tóte de N. D. Popescu; in fine o scurtă dar interesantă descriere a Bucureștilor de altă-dată și câtă-va morți ilustrati: Darwin, Gambetta, Wagner, etc., asemenea însoțite de icónele lor.

Librăria Haiman, încă a scos la ivelă elegantul cälendar al „Lumei elegante“, frumósă editie de lux, format de posunar, cu coperte 'n flori și in culori, care are multă cautare 'naintea frumóselor nóstre.* Dar atáta tot, căci contrabandistii editori de cälendare, cari lipsesc frontispicii și efemeride noi la cărțile vechi pe cari nici cu ocaua nu pot sê le mai vëndă, nu merită, ca niște șarlatani ce sînt, de cât pușcária.

A! etă un loc unde ar trebui sê fie trimiși mulți din cei ce 'n giurul nostru își dau ifose, căci se numesc și trec de cinstiți; mulți din cei ce cu obrăznicie te stropesc cu noroiul echipagelor lor lustruite, mai curate mult de cât fruntea și consciința lor; in sfîrșit mulți din cei pe cari Augier i numesce „Nerușinați“ și cărora le poți pré bine dice:

Din echipagiu-ți frumos
Me ridi că ambliu pe jos:
Ghetele le-am cumpêrat,
Caii tei sînt de furat.

A. C. Șor.

Serata Reuniunii române de lectură din Timișóra.

— La 10 novembre. —

Românii din tótă țera nu pré au avut serată, in tóte privințele atát de splendidă, cum a fost cea arangiată la 10 novembre de cătră Reuniunea română de lectură din Timișóra. Meritul arangiatorilor e cu atát mai mare, cu cât in Timișóra sînt numai puțini Români inteligenți, érá poporul e sêrac și desbinat. Cu tóte aceste, numai pregătirile la acésta serată, încă au fost in stare se electrizeze și sê tragă atențiunea publicului din loc și depártare, chiar și a străinilor.

Deja presemnele acestui concert a fost mult promițetóre. Indată după publicarea programei, cu grămada veniau reclamările după invitațiune. Una din cele mai plăcute suprinderi a fost și aceea, că principele Carageorgeviciu a respuns la invitarea prin deputațiune, cu niște cuvinte cât se póte de simpatice pentru Români, acudând totodată și 50 fl

Dar acuma sê vedem decursul seratei! Deja înaintea timpului ficsat, in sala spațiosă și frumos decorată a bereriei se intruni un public numeros, și când dl președinte Opriș, a pășit pe tribună, sê țină cuvêntul seu de deschidere, sala érá plină până la cel din urmă loc, cu un public atát de frumos și elegant, de care pe aici nici concertele societății filarmonice nu s'a bucurat nici odată.

Pe lângă toaletele cele mai elegante, érá represen-

* Prețul 70 bani, librăria Ig. Haiman, calea Victoriei.

tat și costumul național in numer considerabil. O mulțime de dame, chiar pentru ocaziunea acésta și-a făcut costume, intre cari unele erau așa de artificios brodate, încát chiar și la ver o espusețiune din Viena ori Paris ar atrage admirarea tuturor cunoscătorilor. Intra aceste putem numi in locul prim, costumul dnelor Opriș, Lazar, Ardelean, Bența, și al dșorei Jurma din Timișóra, al dómnei Bredicean și al dșorei Radulescu din Lugós, al dnei preotese Bugariu din Cebza și al dșorei Velovan din Ruscberg etc.; cari dádeau salei întregi un exterior atát de feeric, încát nu te mai puteai despárti de ele.

Chiar și străinii, cari a dat un contingent mare din publicul adunat, a fost încantați de aceste costume; dar ve asigur, și mai mult de frumseța damelor care le portă. Portul nostru național, decă e făcut cu gust, șede bine ori cărei dame, mai bine decát ori-care alt vestmênt de salon.

Programa varie și alésă a concertului a mulțamit și încantat auditoriul care a acoperit tóte piesele cu aplause frenetice. După prologul bine simțit al dlui președinte Opriș, începú concertul.

Doue dame frumóse aparură pe scena, conduse de braț de doi arangiatori. Una érá dómna Alesandrina Opriș, consorta dlui președinte, eroina dăiei, o aparință feerică, in costum național dela Bucuresci; nu scim decă profilu-i fraged și talia-i svelta redică frumseța costumului, seu costumul elegant i măriá splendórea figurei radióse? Cealaltă érá gentila și frumósă dșóra Aurelia Jurma, tot in costum național, ca o gazelă sprintena, cucerindu-și admirarea nóstră.

Frumósele debutante esecutară pe pian uvertura „Móra dintre stânci“ (Felsenmühle) de Reissiger. cu tótă forța și espresiunea artistică.

După aplausele entusiastice ale publicului, artistul nostru de române bun și cu nerăbdare așteptat, dl N. Popoviciu din Caransebeș cântă aria cea mare a lui Renalto din opera „Un ballo in maschera“, acompaniat pe pian de dl Karrasz. Dl Popoviciu fermecă publicul cu vocea-i de bariton frumos, puternic și capabil de cele mai fine modulațiuni, și fu aplaudat cu mare vivacitate.

Dni Gassner și Novacek, artisti de rangul prim din loc, esecutară „Sonata“ de dl Ales. de Mocioni, un duet pe pian și violină. Acésta piesă se esecută acuma pentru întâia órá. E compusă intr'un stil innalt după metoda lui Rubinstein și are valóre permanentă; cu cât va fi mai de multe ori ascultată, cu atáta va fi mai iubită. Este de prisos sê spunem, că a fost jucată escellent, ceea ce probau și aplausele publicului.

Mult contribuí la splendórea seratei produțiunea renumitei cântărețe artiste din loc, a dnei Miskovics-Ferency. Dsa cântă doue numere din programa: a) doue arii române: „Nu ești iubit“ de Vasilescu, „Dorul“ de Chiricescu, și „Változatok“ arie magiară de Kovács; b) aria din opera: „Il barbiere di Seviglia“ de Rossini. Acésta artistă, care conduce aici o școlă de cânt, are o voce plină, classică, ascinde in regiuni innalte, descinde in regiuni adânci, și triliază cu ușurință minunată. De aceea aplausele nu mai voiau sê 'nceteze și artista fu rechemată pe scenă de repetiție ori.

După puține secunde, dna Opriș de astă-dată singură, esecută pe pian „Ilustrațiune română“, după teme naționale, compusă pentru ocaziunea acésta de dl Karrasz.

Piesa acésta, are fără indoielă cel mai mare preț artistic intre tóte piesele românesci de soiul acesta, din câte le avem până acuma. Acésta e o piesă de salon, care ca o jună mândră s'a prezentat in public, și care ca un mărgaritar scump a inavuțit repertoarul nostru

de muzică națională înaltă. În piesa acesta sunt prelucrate trei teme naționale. Cântecul cel frumos: „*Ecă și noptea*“, apoi „*Hora Severinului*“, și imnul nostru național „*Deșteptă-te române!*“ Piesa e scrisă peste tot într'un stil foarte greu, care reclamă o tehnică brilantă, dar și produce un efect extraordinar; începe cu unele acorduri puternice, cari signalază numai tema, și trece îndată la niște fuge și rulate minunate, ținute în stilul cântecului pastoral, până ce în fine se desvîltă aria petrunșetore „*Ecă și noptea*“, și după ce o mai variază de câteva ori, pe neobservate trece la acordul cel de tot greu „*ces dur*“ cu 7 b.-uri și cu signatura „*scherrando*“ începe „*Hora Severinului*“, care după cântecul melancolic al temei prime, face cu vivacitatea sa o impresiune foarte plăcută; eră când vin niște acorduri puternice, în modul unui mers și câteva fuge, din cari se desvîltă apoi aria dela „*Deștepta-te române*“, se satisface așteptarea cea încordată a ascultătorului în modul cel mai plăcut. Tema acesta însuflețitoare variază în vre-o 5—6 moduri, dar cu astfel de acorduri puternice, încât fie-care simte că așa e român, când intru adevăr se deșteptă și vré și el se fie respectat ca om și ca român. Cu deosebire când pe lângă fugele cântate cu mâna dreaptă, aria trece la mâna stângă, și în bas adănc resună aria „*Deșteptă-te române*“, fie-care inimă de român se simte emoțională în grad suprem, simte pare că o voce puternică supranaturală i demândă să se deștepte.

Impresiunea totale a acestei piese este nedescribită, dar numai atunci, decă se execută cu bravură mare, ce învinge ușor greutățile tehnice și cu deosebire finea, reclamă mână de bărbat. Dna Opreș însă și în privința acesta a escelat, desvîltând în redarea acordurilor complicate dela finea piesei o putere, că cine n'ar fi vădut-o, n'ar fi cređut că o damă, și încă o damă subtilă, șede la pian, dar brațele ei fragede din mânecile spăcelului țeranesc, și degetele-i subțiri sborau cu iutela fulgerului și cu puterea sunetului peste tastele pianului. Simpaticele nostru artist dl N. Popoviciu, în un toast la banchetul dat în onóra lui, a ăis despre piesa acesta, că compoziția este una din cele mai grele nu numai în literatura noastră, ci și în literatura muzicii peste tot; este însă compusă așa de artistic, cum s'a cântat prin dna Opreș, pe care o salută, ca pe una din cele dintău artiste române. Și a mai adăus dl Popoviciu: „A da impresiune arielor române, mai ales ariei: „*Deșteptă-te române*“ așa precum s'a dat, de cătră dna Opreș, numai o inimă românească simțitoare e capabilă“. Publicul românesc va fi suprins decă va avé tiparită acesta piesă. Aplausele firesce că nu mai voiau se înceteze. Cumcă acesta piesă s'a compus cu acesta ocaziune, este meritul dlui Opreș; el a voit cu ori ce preț se aibă o piesă cu teme române pentru solista la pian, și având dna consorta sa, ariele de mai sus în edițiuni separate, le-a predat dlui Karrasz, carele a fost așa de complasant, încât îndată le-a compus în una.

Venim acuma să aducem tributul nostru de recunoștința unei alte eroine și artiste pe pian, dnei Paldi, consorta dlui Paldi ampioiat la direcțiunea financiară, care cu plăcere au concurs spre înălțarea concertului nostru pe un nivel de rangul prim. Dna Paldi mănuează pianul cu desteritate și esactitate, și și-a câștigat renume. Dsa a executat un mers foarte frumos „*Merche solennelle*“ de Ketterer, acompaniată de dl Karrasz pe harmonium. Acest duet, pe terenul muzicii, este o muzică de tot plăcută pentru acordurile ei, care delectează inima și sufletul. Multe vivate a fost recompensarea din partea publicului.

Apoi eră urmă dl Popoviciu cu cântecele populare „*Codrul verde*“, „*Sequidilla*“ de Dima, și „*Dor de res-*

bunare“ de Cavadia. Aceste cântece a fost atât de bine primite, încât dl Popoviciu, pe lângă tótă copiositatea programei, nu putú scăpă cu una cu doue, ci trebui să repeteze, mai ales „*Dorul de resbunare*“ care între cântecele frumoșe e cel mai frumos.

N'au fost destul atăta, ci comitetul arangiatoriu, ales președintele lui, dl Opreș, ca să delecteze publicul și cu una muzică curat clasică a staruit și-a reușit se angajeze puterile corespunșetore și la acesta muzică. Aveam doue puteri în persónele susnumișilor dni artiști Gassner și Novacsek, și acestora s'a asociat și a treia putere asemenea artistică, dl Gerger, executând „*B-dur Trio*“ de Rubinstein pe violina, cello și pian. Acordurile admirabile ale acestui trio, mai ales cello, sânt de o profunđitate escelentă, și trebe să ne plecăm capetele înaintea artei și artistilor. Dlor artiști li mai urăm odată cu publicul de atunci: „*Să trăiescă*“.

În fine mai este ceva, ce încă n'am atins, ce ar fi trebuit să punem în frunte și nu la sfărșit. Înțeleg corul vocal micșt, care deja cu aparința-i dragălașe și cu vocile-i plăcute, a pătuns inimile și a indulcit simțirile publicului. Acest cor june, format și crescut de Reuniunea jună, din puteri curat române, și din loc, sub conducerea dlui pianist Karrasz, și supraveghierea dlui Opreș și Ardelean, în localitatea Reuniunii, a studiat pentru acest concert piesele: „*Luntrașul*“ de Schipek și „*Sinaia*“ hora de Ventura și Porumbescu, care piese le are Reuniunea din munificența dlui I. Lengeru advocat în Brașov. Corul nostru acum prima-dată s'a produs în public. Coriștii sânt: dómnele Bența, Poruț, domnișórele: Jurma, Crastanescu, Nestoroviciu, Popu, sororile Savu și Dobromirescu. Domnii: Bența, Micu, Jean, Ciucure, Regep, Ursulescu, Vladica, Torzan, Popian, Crastanescu, Despot, Gându, Eva, Manoilea și Utvineanț. Decă ar fi putut corul să asculte de dorința și chiamarea publicului, trebuia nu numai să repeteze piesele, ci să tot cânte și a treia și a patra óra.

Asta serată, n'a fost séră, ci ăiua carea a făcut Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într'enska pentru succesul ce ș-a dobândit, Reuniunea prin arangiere, eră concertanții prin executare. Ca un intermezo de entusiasmare amintesc, fapta frumoșă a unuia dintre stimăii noștri connaționali din localitate, pe carele pentru modestia-i cunoscută nu-l vom numi. Acest domn a fost așa de mulțamit cu concertul, încât a predat președintelui Reuniunii 50 fl.

Programa concertului odată esauriată, să pausăm puținel, și după delăturarea scaunelor din sală, să dăm cale tinerilor și tuturor iubitorilor de dans, ca să salte acum trupesce, după ce a saltat sufletesce să salte în Ardeléna, bănățéna, unгурéna, lugoșana, germána, francesă și câte mai scim alte jocuri, seu după un termin vechi și modern, mișcari gimnastice corporali, cari susțin și vivacitatea cordială; dar să nu părăsim sala nici cei ce nu jocăm, căci ne mai așteptă o surprindere plăcută, o bucurie mare.

Când publicul dansător eră încâtva eșofat ecă se aude din depărtare sunând un cântec de eroi români, cari după învingere se rentorc cântând și saltând. Publicul își îndreptă ochii spre direcțiunea, de unde vine cântecul, și de odată vede în mijlocul seu noue tineri sprinteni și ușori, în costumul pitoresc al plugariului român. Erau „*Călușerii*“ noștrii. Aplause prelungite i salutară. Muzica începú să cânte un cântec care sună numai din fluerul ciobanului român din munții Ardealului; la sunetul acestui cânt Călușerii săltau, executând figurile cele mai cutezătore, și cu tactică admirabilă. Tinerii călușeri sânt: dl Bența ca instructor și comandant (vătav), apoi ceta: dnii Gându, Crastanescu, David Torzan, Popian, Despot, Manoilea și Dan.

Damele noastre, care au binevoit să cöse costumul călușarilor, merită ca să le exprimăm recunoștință publică. Acele sunt: Dómnene Poruț, Manța și Bența. Dșórele Jurma, Lungu, sororile Nestorovicu, sororile Savu, Crastanescu, Dan, Barbura. Tóte au escelat, eră dșóra Jurma a cosut și șerpariul vátavului pe catifea fórte frumos. Érá șerpărele celorlalți tineri le-a țesut soția lui Costa Cărunt țeran in Jezvin. Acest costum este pregătit într'un stil simplu, dar elegant; cămeșa albă cu brodări bogate la mâneci și la póle, cioreci albi de barchent, ciorapi albi și papuci-sandale de colórea opincei, legați până sus la genunchi prin córdele negre încrucișate, și ca completare zurgalaele sub genunchi, erăș frumos ajustate prin dna Bența, cari dădeau un aspect frumos călușerilor și le serviá la ținerea tactului. Intreg costumul făcea frumoși pe jucători, eră căciulele negre pe cap impenate cu pene de curcan, i arétá ca fíii eroului Mihaiu. Acest costum este proprietatea Reuniunii. Ei au jocat „Călușerul“ cum se jócá pe câmpia Ardealului cu béțe in mână. Asemenea a jocat și „Bătuta“ la rëndul ei, spre cea mai mare plăcere a publicului.

Intre jocuri s'a pus in ordine și „Romana“ acest cuadril român și joc de salon, care s'a jocat de multe părechi. Precum arétá deci și ordinea jocurilor, Reuniunea română de lectură, și-a estins activitatea sa și asupra jocurilor de colóre exclusiv română, voind a cresce tinerii români prin membrii sei și in acest ram al culturii sociale, și așa dl Bența, necruțând osteneală, pe lângă tótá ocupațiunea oficiului seu, a instruat pe tineri Călușerul și Bătuta cu un succes bun; alți domni și dame cunoscutóre de jocul Romana, asemene nu a denegat concursul lor, la instruirea jocului acestuia.

Ca să vedă aceste jocuri și să asculte concertul așa de bine compus, a alergat nu numai publicul din loc, fără distingere de naționalitate, ci și unii din depártare. Așa familiile Pop din Bocsig, a dlor protopopi din Ciacova și Jebel, a dlui Radulescu și Bredicean din Lugos, a dlor notari din Stamura, Gilad, Unip etc. chiar și din Ruscberg.

Succesul moral al seratei a eșit fórte favorabil, dar Reuniunea e mulțămítá și cu succesul material. Cassa Reuniunii a câștigat un venit neto de aprópe 300 fl. și un rënd de vestminte noue pentru călușari in preț de 100 fl. — in suma 400 fl. Au concurs la acest succes material și mâni liberale de mecenáti, intre cari numerám pe principele Carageorgieviciu, avocatul Ungurian, adv. Catusca, episc. Popas, Eug. de Mocioni etc. a căror listá separatá se va publica. Érá tot succesul acesta e meritul pré zelosului președinte, dl Petru Opriș, căci arangiarea unui atare concert, ca și carele nu s'a mai arangiat in Timișóra, nici de cătrá alte societáți mai tari, este opera Domniei sale, prin care a arétat iubirea sa invápáiatá cătrá némul seu, voind de una parte să-l susținá pe un nivou cu alte némuri conlocuitoare, eră de alta parte să-i arete calea care il face capabil să póta inaintá și susținé concurință.

C e e n o u ?

Portretul reginei României apărut in numerul trecut al foii noastre a fost primit cu atáta plăcere din partea publicului cetitor, încát — poftiți din mai multe părți — am decis să-l reproducem și in edițiune separatá, ca tablou de părete. Acesta edițiune va apără ȓilele viitoare și va fi de doue feluri; din una un esem-

plar va costá 40 cr., din alta 60 cr. Inse mai puține decát 5 esemplare nu se vor espedá pe poștá.

Hymen. *Di Alesandru Gavra*, teolog absolut in diecesa aradaná, la 11 novembre s'a logodit cu dșóra Elisabeta Horge in Buntesci lângá Beiuș. — *Di Ladislau B. Popu*, teolog absolut in archidieceasa Bláșului, fiul preotului din Chechiș in comitatul Sélagiului, ș-a serbat cununia in 18 novembre a. c. cu dșóra Veronica Olariu, fiica preotului gr. c. din Hodiș, in comitatul Clușului.

Edmond About la Sinaia. Renumitul scriitor frances, Edmond About, făcënd in tómná acésta o călétorie in Orient, s'a oprit și la Sinaia, unde a fost ós-pele regelui și al reginei. Densul publicá acuma impresiunile sale in diariul frances „XIX Siécle“. In aceste, vorbind despre Sinaia, ȓice cá palatul Peleş e probabil unicul in lume, nu numai din cauza situațiunii și a stilului seu, dar fiind cá este opera unui architect in-coronat. Interiorul și mobilele sânt de un gust mai mult original decát clasic, dar in genere norocit. S'a făcut o adevératá părăduielá de lemne; câteva sáli, și nu din cele mai mici, sânt lucrute de sus până jos ca un dulap in stilul Renascerii. Vorbind despre petrece-rea sa in sala de musicá, About scrie cu entusiasm despre modul familiar cu care societatea petrecea; o tinerá româncá cântá din gura, ér mulțimea aplaudá ca intr'un salon vulgar; de odatá regina vede, cá o paginá trebue întórsá, Maj. Sa se scólá și se duce să in-tórcá paginile cu augustele sale mâni. Sërmana eti-chetá!

Academia Română a ținut vineri la 4/16 nov. ședință publicá. *Di dr. Felix* a dat sémá despre espo-sițiunea de igiená din Berlin in 1883. Pr. Ssa episco-pul Melchisedec a cetit dare de sémá despre scrierile lui Grigorie Șamblac. *Di Gr. G. Tocilescu* a cetit o re-lațiune asupra nouele sápáturi făcute la Tarnul Adam-Clissi. Academia a primit ca dar din partea veduvei repausatului profesor dela șcóla de agricultură Angelescu, tótá biblioteca sa sciintificá, compusá din 500 volume, bogat legate.

Edițiunea a doua. Abiá a trecut o sêptémáná, de când a apărut edițiunea primá din „Cálindarul lui Pácala“ pe anul 1884, și étá cá tóte esemplarele au trecut. Edițiunea a doua a și apărut cuprin-ȓënd, afará de partea seriósá cälindaristicá, têrgurile de țerá, scala de timbru, și o bogatá lectură umoristicá, ilustratá cu 26 de caricaturi. Prețul unui esemplar e 40 cr., dar mai puține decát 5 esemplare nu se espedézá pe poștá. Se aflá de vëndare la admi-nistrațiunea „Familiei“ in Oradea-mare. Colectanții pri-mesc după 10 esemplare un rabat.

ȓiar nou: „Bráila“, in orașul cu acelaș nume, ca organ al clubului comercial de acolo; va eșit odatá pe sêptémáná.

Cálindarul sêptémáneii.

ȓiua sept.	st. v.	st. ri	Numele sântilor și sêr-bátorile.	Sórele	
				resare	lapune
Duminecă	13	25	† Sf. Pár. Ion.	7 10	4 23
Luni	14	26	Ap. Filip din cei 12	7 11	4 23
Martți	15	27	Sf. Mr. Gurie	7 12	4 23
Mercuri	16	28	Ap. și Ev. Mateiu	7 13	4 23
Joi	17	29	Pár. Grigoriu	7 14	4 23
Vineri	18	30	Mart. Platon	7 15	4 22
Sámбетá	19	1	Sf. Profet Avdia	7 16	4 22

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy in Oradea-mare. Strada principalá.